

Caput I.

De Irregularitatibus generatim.

1002 I. Irregularitas definitur: canonicum impedimentum, quo aliquis prohibetur, quominus ad gradum clericalem vel altiore gradum ascendat, gradusve suscepti officium exercent.

II. Quapropter irregularitas in se et primarie rationem impedimenti habet, non poenae. Attamen non raro in poenam statuitur, eamque vindicativam. Hinc existit divisio in irregularitates *ex defectu*, et in irregularitates *ex delicto*.

III. Irregularitas ex defectu non ratione culpa, sed ratione aut indecentiae aut impossibilitatis munera cum clericali statu conjuncta exercendi constituitur; ac sine ulla culpa adesse potest et adest. Quum igitur solum factum respiciat, consequitur, ut nulla ignorantia ab ea excusare possit, atque ut aliquae sint prorsus indispensabiles, aliae vero, quando circumstantiae personarum indecentiam minuunt, dispensatione tolli possint.

IV. Quia autem gravius est, ex officio suscepto ejici, quam ad illud non admitti, generalis regula est: ante ordinem suscipiendum ille irregularis *simpliciter* est, qui ad *aliquod* munus suscipiendi ordinis decenter exercendum ineptus est; post ordinem autem susceptum quando supervenit defectus, irregularitas non inducitur simpliciter, sed relate ad illa munera tantum, quibus exercendis clericus non amplius idoneus existit. — Irregularitas ex defectu potest igitur esse *partialis*.

1003 V. Irregularitas ex delicto — quae, nisi aliud exprimitur, *totalis* est — quamquam proxime et in se etiam est impedimentum suscipiendi vel exercendi officii clericalis: tamen vere habet rationem *poenae*, ejusque gravis et extraordinariae, quum vere grave omnino sit, ad certa officia perpetuo fieri inhabilem. Quare merito haec statuunt scriptores:

1. Causa, propter quam haec irregularitas incurratur, debet actus externus opere consummatus esse, ut in censuris observatum est.

2. Quidquid excusavit a peccato mortali, excusat ab irregularitate.

3. In dubio sive juris sive facti irregularitas non censetur adesse (excipitur aliquod dubium in causa homicidii, de quo infra).

4. Practice probabile est, hujusmodi irregularitatem, nisi infamia accedat, non incurrere ab eo, qui non cognoverit legem ecclesiasticam sive delictum prohibentem, sive poenam irregularitatis infligentem, si modo non sit ignorantia crassa vel supina: v. Sanchez, Castropal., Tamburini *de cens. et irregularitate* tr. 4 c. 4 § 5, Mazzotta *de irreg.* q. I. ab initio, S. Alph. l. 7 n. 351 etc.; — quomodo excipitur irregularitas ex homicidio, vide infra n. 1012 sqq.

5. Delictum commissum ante septimum aetatis annum, vel ante baptismum non inducit irregularitatem ex delicto, nisi forte adjungatur *infamia*, quae irregularitas ex defectu est: v. *ibid.*

VI. Irregularitas „*ab homine*“ non existit; sed ii soli irregulares sunt, quos lex ecclesiastica lata irregulares esse declaravit.

VII. Irregularitas ex defectu aliquando ex se, defectu sanato, tollitur; alioquin etiam irregularitas ex defectu, si absolutam indecentiam aut ineptitudinem non induxit, dispensatione sola aufertur, sicut quaelibet irregularitas ex delicto.

NB. Quamquam generatim rectius dicitur „*dispensatio* ab irregularitate“: tamen in privilegiis, quae S. Sedes aliquando pro foro conscientiae concedit ad auferendas irregularitates ex delicto occulto oriundas, etiam vox „*absolutionis*“ relate ad illas irregularitates adhibetur, idque recte, quia de *reatu poenae* tollendo agitur.

VIII. Dispensatio, quamquam per se ad S. Pontificem spectat, dari potest ex Trident. cap. „*Liceat*“ (6) sess. 24 *de ref.* in irregularitatibus ex delicto occulto ad forum contentiosum non deductis, excepta irregularitate ex occulto homicidio voluntario, ab Episcopis. — In irregularitatibus ex defectu, si dubium occurrit, Episcoporum iudicio stari potest. — In aliis irregularitatibus, si quid ulterius possunt, id tantum ex speciali privilegio habent.

IX. Quoad effectus autem, quos irregularitas secum fert, haec observa: 1005

1. Privat licita susceptione ordinum, imo si totalis est, etiam tonsurae susceptione.

2. Privat usu ordinum susceptorum; attamen illorum illicitus usus non inducit novam irregularitatem. Exercitium illud ordinum minorum, quod laicis licet, irregulari non interdicatur.

3. Privat habilitate ad beneficia et officia ecclesiastica recipienda. Certum autem est, irregularem non ipso facto privari beneficio antea obtento. Pro diversa tamen irregularitate (ex delicto praesertim) clericus irregularis beneficio suo privandus est atque ipse renuntiare debet, nisi dispensationem petat et obtineat.

Gravior est controversia, num collatio beneficii viro irregulari facta ipso facto *nulla* sit. S. Alphonsus l. c. n. 344 post relatam utramque sententiam, et affirmantem et negantem, dicit: „Prima sententia (affirmans) videtur probabilior, secunda sententia (nimirum quae dicit, collationem esse non irritam, sed irritandam) videtur *satis probabilis*“; attamen addit, ejusmodi clericum esse iis adnumerandum, qui cum dubio possessionem rei ineeperint: quamquam, si per alium munia beneficii suppleverit, eum ad fructus perceptos restituendos ex se adigi opus non esse.

4. Hinc patet, irregularitatem non irritare ipso facto jurisdictionem, quam quis habet; neque irritam facere jurisdictionem, quam forte in statu irregularitatis *delegatam* acceperit; imo probabilem esse jurisdictionem *ordinariam*, quam vi muneris in statu irregularitatis suscepti sustineat. Quamquam eâ per se illicite utitur, ejusve usum scienter rogare aliis non licet.

Caput II.

Irregularitates ex delicto singillatim consideratae.

Delicta, quibus ex jure annexa est irregularitas, hoc versiculo comprehenduntur:

„*Fonte reus, Sacris, censurâ, crimine, leto*“,

i. e. iteratio baptismi; abusus sacrorum ordinum; violatio censuræ; inter crimina infamantia speciatim: haeresis, homicidium et mutilatio. De singulis plura notanda sunt.

§ 1.

Sacrilega baptismi iteratio vel susceptio.

1006 1. Irregularis est, qui scienter suscipit baptismum ab haeretico declarato extra casum necessitatis: *decret. Grat. c. 5 dist. 51; c. 3, 4 C. 1 Q. 4; cf. S. Alph. l. c. n. 356.*

Neque ullo modo requiri videtur, ut haereticus ille fuerit juridice denuntiatus: quia ejusmodi baptismi susceptio continet haeresis favorem; verum, ut postea dicitur, haeretici cum suis fautoribus irregulares sunt.

2. Irregularis est, qui scienter sine causa *rebaptizatur* publice vel solemniter. Excipitur, si id committitur 1) ex metu sine vera intentione, 2) si fit sub conditione, quamquam propter dubium non fundamentum res temere peragitur: ita contra *Bened. XIV. de syn. dioeces. l. 7 cap. 6 S. Alphonsus l. c. cum multis aliis; nec comprehenditur 3) si fit occulte nec solemniter. Imo D'Annibale dicit (Summula I n. 408) non contrahi poenam, nisi et collatio et iteratio sit notoria atque solemniter facta.*

3. Irregularis est cum iisdem limitationibus, qui ita *rebaptizat*, atque etiam clericus, qui ministerium exhibendo rebaptizationi assistit: v. *Mazzotta et S. Alph. l. c.*

NB. Irregularitas notata sub 2. et 3. probabiliter tantum existit quoad promotionem ad altiores ordines: vide *Decretal. l. 3 tit. 42 c. 6; l. 5 tit. 9 c. 2.*

§ 2.

*„Sacris reus“, seu:**Ordinum illicita susceptio et usurpatio.*

1007 I. Illicita *susceptio* ordinum, quae irregularitatem inducat, est prae aliis *furtiva* susceptio (*Decretal. l. 5 tit. 30*), quam committit:

1. qui sine approbatione et admissione Episcopi ordinatur, vel fraude sive deceptione se ingerit inter admissos vel admittendos (v. g. qui usurpato nomine alterius examinati accedat, vel qui post examen per alterum, qui fecte submissus erat, factum admissionem hac fraude obtinuerit): v. *S. Alph. n. 361; Tambur. l. c. cap. 14 § 1;*

2. qui sine dispensatione Episcopi plures ordines eodem die suscipit, quorum unus sit sacer: (siquidem ille revera ad ultimum saltem ordinem accedit „non admissus nec adprobatus“);

3. qui post matrimonium, etiam ratum tantum, non consentiente uxore, ordinem sacrum suscipit, idque etiam, si ex crassa negligentia uxorem re ipsa viventem mortuam esse sumpsit: *S. Alph., Tambur. ll. cc., Mazzotta l. c. cap. 4.*

Reliquae susceptiones ordinum furtivae, quae a compluribus scriptoribus pro causa irregularitatis afferuntur, scilicet ordinatio per saltum, ante confirmationem, iterata susceptio etc., ut revera irregularitatem inducant, conjungi debent cum alia conditione, ut nimirum ordinandus accedat *inscio* Episcopo, aut ut se gerat qua *haeretici* Episcopi *factorem*; aliter aut nullam poenam, aut secundum jus antiquum suspensionem induxerunt: nunc autem sola Constitutio „*Apostolicae Sedis*“ attendenda est, de qua supra.

II. Usurpatum exercitium ordinis sacri, quo, qui exercet, 1008 caret (*Decretal. l. 5 tit. 28*).

Nota: 1) Haec irregularitas non incurritur, nisi ab eo, qui *jam clericus est.*

2) Illa usurpatio, ut inducat irregularitatem, debet fieri aut circa actionem, quae propter defectum sacramentalis characteris invalida fit, aut si circa actionem exercetur, de cujus valore sive nullitate quidem non agitur, sed cujus exercitium soli superiori ordini commissum est, debet fuisse usurpatio per *solemnem* actionem: v. *S. Alph., Tambur., Mazzotta ll. cc.*

Hinc: 1. Clericus non sacerdos, qui absolvere attentat, est irregularis.

2. Sacerdos, qui attentat confirmationis sacramentum conferre, sacra olea consecrare, altaria vel sacra vasa consecrare, etiam irregularis est.

3. Item diaconus, qui sine commissione sacerdotis extra casum necessitatis Viatici S. Eucharistiam ministrat¹, baptismum *cum ritibus et caeremoniis* confert.

4. Ut autem et subdiaconus in Missa agens diaconum, vel minorista agens subdiaconum, etc. irregularitatem incurrat, requiritur non tantum, ut canat evangelium, epistolam, sed etiam, ut id faciat cum insignibus ordinis illius, quem non habet (stolâ, manipulo): v. *S. Alph. n. 359 et alios. Nam ut S. Alph. dicit n. 358, canere in Missa sine manipulo et stola pro subdiacono vel diacono, id potest etiam exerceri a cantoribus (i. e. videntur intelligi clerici, qui ordinem lectoratus habent).*

§ 3.

*„Censurâ reus“, seu:**violatio censuræ per exercitium ordinis sacri.*

(*Cf. Decretal. l. c. tit. 27.*)

1. Ut haec irregularitas incurratur, requiritur aut, ut supra § 2¹⁰⁰⁹ in *usurpato* ordinis exercitio dictum est, exercitium *solemne*, aut exercitium *ejus* actionis, ad cujus valorem ordo sacer necessarius sit: v. *Suarez de cens. d. 42, S. Alph. l. c., Tambur. l. c. § 3.*

¹ Eam solam circumstantiam, quod non fuerit casus necessitatis, non inducere irregularitatem, satis probabile est: cf. libellos period. *Linzer theol.-prakt. Quartal-schrift* anni 1886 pag. 125 sqq.

2. Requiritur, ut ordinis sacri exercitium manserit graviter prohibitum. Quare si ex necessitate ad declinandam infamiam, ad petitionem aliorum actiones ordinis sacri fiunt ab eo, qui *toleratus* est, haec irregularitas non contrahitur.

3. Illa censurae violatio irregularitatem inducens probabiliter non habetur, si quis censurâ ligatus ordines sacros suscipit. Ita Suarez l. c. sect. 3 n. 2, Tamburini l. c. § 1 n. 8 et 9, S. Alphons. l. 6 n. 799, Bened. XIV. *de syn. dioec.* l. 12 c. 3 n. 7 cum aliis multis. Nam etsi forte ordinatus statim exerceat subdiaconatum, diaconatum, vel — id quod in suscipiendo presbyteratu ab omnibus fieri debet — cum Episcopo concelebrat: tale ordinis modo suscepti exercitium reputatur pro caerimonia moraliter una cum ipsa ordinis susceptione, non pro exercitio post susceptum ordinem. Laymann l. 1 tract. 5 p. 5 c. 3 n. 5 alique affirmant quidem, incurri irregularitatem, si in ordine suscipiendo *ipse ordo exerceatur*; attamen id videtur esse contra sensum Benedicti XIV. aliorumque, quos hic affert, siquidem *universim* dicat, nixus sententia S. C. C. 31. Januar. 1688 et auctoritate P. Laymann, veriore et communiorem esse sententiam, quae eum ab irregularitate eximat, qui censurâ obstrictus superioris ordinis gradum ascendat: quod *universim*, ideoque etiam de suscipiendo sacerdotio, dici non potuit, si exercitium ordinis in ipsa ordinatione factum irregularitatem inducit, utpote quod in sacerdotis ordinatione semper fiat. Nullum vero dubium est, quin *gravissime peccetur* ab eo, qui ita ordines suscipit.

4. Ut irregularitas incuratur, requiritur, ut ipsum ordinis exercitium sit *secundum substantiam* prohibitum, non tantum secundum modum accidentalem: de quo cf. supra n. 904.

§ 4.

„*Crimine reus*“, seu:
crimina, quae ipso jure irregularitatem inducunt.

(Cf. *Decretal.* l. 1 tit. 11 c. 4, lib. 5 tit. 1 c. 21, l. 5 tit. 2 c. 2 et 13 in 6.)

1010 1. Crimina illa certo afferri non possunt, excepto homicidio (etiam abortu) et mutilatione, praeter ea, quae *ratione infamiae* irregularitatem inducunt. Quapropter *universim* de illis criminibus S. Alph. l. 7 n. 363, Laymann l. c. cap. 4 n. 8, Tambur. l. c. cap. 10 dicunt, ad irregularitatem hanc incurramdam „*requiri notorietatem facti aut juris*“, idque dicunt de ipsis illis criminibus, quibus infamia non tantum ferendae sententiae, sed latae sententiae inuritur.

2. Crimina autem, quae tali infamia notantur, sunt:

- 1) Haeresis et apostasia, vel fautorem haeticorum existere (l. 5 t. 2 c. 15 in 6).
- 2) Insecutio hostilis contra Cardinales, vel cooperatio (l. 5 tit. 9 c. 5 in 6).
- 3) Crimen laesae majestatis.
- 4) Raptus mulieris (Trid. sess. 24 c. 6 *de ref. matr.*).

5) Duellum, vel in duello patrinum fuisse (Trid. sess. 25 c. 19 *de ref.*).

6) Adjunguntur ea crimina, quae in jure civili simili infamia notantur: de quibus cf. infra cap. III § 8 n. 1028 sqq.

3. Notorietas *juris* etiam in his criminibus (nam si de infamia ferendae sententiae agitur, id per se patet) non intelligitur adesse *ex sola lege*, sed interveniente aliqua actione judiciali, de qua infra cap. seq. § 8 l. c.

Notorietas *facti* quae sit, per se satis intelligitur.

4. Discrimen inter juris et facti notorietatem propterea imprimis notandum est, quia in priore irregularitate necessaria est semper dispensatio; si vero sola fuit *facti* notorietas, generatim per evidentem emendationem eamque diuturno tempore comprobata irregularitas tollitur. Cf. S. Alph. l. c. — Tambur. l. c. cap. 10 § 5 n. 3 dicit: „per emendationem, quae saltem per triennium duraverit“.

5. De criminibus illis, quibus a judice poena infamiae infligenda est, postea, quum de irregularitatibus ex defectu disseremus, iterum sermo erit.

6. Complures scriptores *haeresi et apostasiae* ita irregularitatem ad-¹⁰¹¹ haerere dicunt, ut, seposita infamia, ex sola haeresi occulta ipso facto irregularitas oriatur. At alii id omnino negant, ut Laymann l. c. n. 12, Tambur., S. Alph. n. 363, contra Suarez, Mazzotta aliosque. — In eo autem haeresis alia crimina vincit, quod si semel propter solam *facti notorietatem* sine ullo iudicis interventu irregularitas contracta fuerit, haeticus *tantum per* dispensationem, non per solam emendationem, ab irregularitate liberabitur, alii per solam emendationem.

7. Id vero quoad omnia illa crimina infamantia animadvertatur oportet, irregularitatem etiam ab iis incurri, qui poenam ignoraverint.

8. Relate ad haeresim pro multis regionibus notari potest, quod Laymann l. c. n. 12 in fine addit: in iis regionibus, ubi ex haeresi infamia non sequatur, acatholicos ad fidem conversos aut non reputari pro irregularibus, aut Episcopum cum iis dispensare posse, atque sine difficultate eos ad sacros ordines admittere: cui consentit Craisson, *Manuale* n. 1808 cum Theol. Tolosana. Haec quidem sententia nuper impugnata est, cf. libellos „*Archiv für kath. Kirchenrecht*“ vol. 45 pag. 3. Verum quidquid est de veritate sive hujus sive contrariae opinionis per se sumptae: si diuturnam, ubi viget, consuetudinem a Laymanni temporibus ad nostra usque respicimus, practicum dubium in rigore videtur sublatum¹.

¹ In Anglia haec consuetudo est, ut Episcopi dispensatio fiat: nam in Concil. Westmonast. l. cap. XXI 2: ii, „qui ab haeresi conversi, vel parentibus conversi nati“ sunt, numerantur inter irregulares, qui ante ordinationem ab hac macula per dispensationem Episcopi liberentur. — Imo ut dispensatio ubique in regionibus haeticorum fiat, videtur ex mente Congreg. Romanarum esse; dat enim Zitelli „*Apparatus juris eccles.*“ Romae 1886, responsum S. Officii d. d. 11. Julii 1884 ad Episcopum Harlemen., qui volebat benigniorem consuetudinem abolere; ei igitur mittebatur decr. in *Posen*. d. d. 25. Julii 1866, sc.: „*filios haeticorum, qui in haeresi persistunt et mortui sunt, esse irregulares, etiam in Germania, aliisque in locis, ubi impune grassantur haereses; quoad praeteritum autem esse acquiescendum.*“

§ 5.

„*Leto reus*“, seu:
de homicidio et mutilatione.

(Cf. *Decretal.* l. 5 tit. 2 c. 7—18 et 24, *ibid.* tit. 31 c. 10; *Clement.* l. 5 tit. 4; *Trident.* sess. 14 cap. 7 *de ref.*)

1012 Circa irregularitatem ex homicidio vel mutilatione oriundam, quae aliis latius patet, haec principia breviter nota:

I. Quamquam eam habes irregularitatem ex delicto, tamen saepe ignorantia poenae ab irregularitate non excusabit.

II. Incurritur vero non solum ab iis, qui ipsi hominem occidunt vel mutilant injuste, sed etiam a mandantibus, consententibus, cooperantibus.

III. Ad irregularitatem ex homicidio referenda etiam est irregularitas procurantium abortum post foetum animatum.

IV. Homicidio aequiparatur mutilatio, seu „membra abscissio sive obtruncatio.“ Quare in subsequentibus ea, quae de occisione dicuntur, intellige etiam de mutilatione, etsi expresse non additur, si modo non excipitur.

Si quis vero *sibi ipse* manus injicit, ad irregularitatem contrahendam non requiritur *membra* abscissio, sed sufficit abscissio etiam *membra* partis.

V. Homicidium (hinc excipe mutilationem) sola culpa est, quae etiam in uno quodam casu *dubio* irregularitatem inducit, videlicet quando de causa physica mortem ex se causante culpabiliter posita constat atque etiam effectus seu mors secuta est, sed propter concursum plurium dubitatur, num singuli vel quis ex iis vere efficaciter mortem induxerit: v. g. si plures explodunt globulos in hominem, sed nescitur, *cujusnam* globulus ferierit atque hominem occiderit, omnes, qui exploderunt, irregulares sunt.

VI. Ad intelligendam faciliorem vel difficiliorem dispensationem ab hac irregularitate, distingui debet homicidium (et mutilatio) *voluntarium* et *casuale*. Voluntarium est, quod ex directa voluntate oritur; casuale, quod ex actione culpabili quidem sequitur, et quod facile saltem sequi posse praevideri debuit, intentum vero non est. A voluntario igitur homicidio, etsi occulto, Episcopi quoad dispensandi facultatem excluduntur; in homicidio casuali autem, et qualibet mutilatione occultis Episcopi dispensare possunt ex *Trid.* cap. „*Liceat*“, imo etiam in publico homicidio casuali relate ad ordines *minores* et beneficium *simplex* tantum. Cf. *Mazzotta* l. c. Q. 1 § 2.

1013 **Explicatio.** Nota ad I: Ab omnibus quidem irregularitas ex homicidio et mutilatione oriunda inter irregularitates ex delicto numeratur; at quae-
rentes, utrum hujus criminis reus, qui poenam ecclesiasticam ignoraverit, irregularis factus sit necne, doctrinam alioqui probabilem de scientia hujus poenae ad eam contrahendam necessaria ad homicidium et mutilationem transferre plerique non audent. — Minime dubium est, quin crimen, si publicum sit, *ratione infamiae* etiam ignorantem reddat irregularem. Verum ut universim, etsi hoc scelus occultum sit, tamen eundem effectum etiam

pro ignorante statuunt, alii aliam rationem invenire tentant. — Alii putant, cum irregularitate ex delicto simul conjungi eam, quae dicitur „ex defectu lenitatis“: quod recte a *Tambur.* l. c. cap. 4 § 5 n. 14 sqq. et a *Mazzotta* l. c. q. 1 ante cap. 1 negatur. — Alii repetunt hanc exceptionem ex usu et praxi: quae certe aliquid conferre potest ad dubium dirimendum. Dubito vero, num pro tota homicidii et mutilationis extensione de illa praxi constet; saltem igitur, quando *homicidium* factum non est, neque ad notitiam aliorum communem crimen pervenit, facilius teneri potest illa sententia, quae in irregularitate ex delicto cognitionem poenae antecedentem requirit. Imo in homicidio ipso *S. Alph.* n. 350, quamquam suadet, ut dispensatio petatur, tamen non audet reprobare eam opinionem, quae neget adesse irregularitatem, si non solum poenae, sed ipsius *ecclesiasticae legis* prohibentis ignorantia aderat.

Hoc vero certum omnino est: 1. delictum homicidii vel mutilationis nullatenus debet esse publicum, sed etiamsi est omnino occultum, irregularitas per se oritur. 2. Si vero delictum publicum est aut periculum adest, ne publicum fiat, ignorantia poenae certo non sufficit ad reum eximendum, ne debeat dispensationem petere: nam quia crimina illa inter infamantia existunt, aut jam adest aut juste timetur infamiae irregularitas, quae etiam ignorata contrahitur.

Ad II. Consulentem et mandantes omnesque positive cooperantes ad¹⁰¹⁴ homicidium aut mutilationem eandem atque ipse homicida irregularitatem incurrunt. Attamen notandum est:

1) Si fundatum dubium est, an consilium datum vere fuerit efficax: plerique quidem scriptores statuunt sicut in homicidio dubio, nimirum consulentem esse irregularem; *S. Alphonsus* autem cum *Sporer* et *Tamburini* opinionem negantem ut „non improbabilem“ amplectitur: l. 7 n. 371.

2) Qui homicidium vel mutilationem, quum potuit, non impedivit: si ex sola caritate impedire debuit, ab omnibus pro non-irregularem habetur; si vero ex justitia tenebatur impedire, a *S. Alphonso* n. 376 cum *Roncaglia*, *Vasquez*, *Tamburini* contra *Suarez*, *Mazzotta* aliosque multos etiam excusatur, nisi forte illud „non-impedire“ aequivaleat positivae occisioni, ut si parentes „*studiose neglexerint*“ filii in cunis jacentis suffocationem impedire“ ex cap. „*Quaesitum*“ de *poen. et remissione* l. 5 tit. 38 c. 7.

3) *Ratihabentes*, quum in jure non exprimantur, non debent irregulares haberi ex hoc solo capite.

4) Consilium, mandatum, cooperatio, quae fiunt ad citius, securius occidendum aliquem, sufficiunt ad inducendam irregularitatem.

5) Quare, ut recenset *S. Alphonsus* n. 374, fiunt irregulares:

a) omnes, qui ad homicidium inter se excitant, quamvis unus tantum occidat;

b) omnes, qui *praebantur* in bello injusto, si quis in eo occiditur — quia omnes rei censentur aut voluntarii aut casualis homicidii, vel ejus cooperationis;

c) omnes, qui in tali bello ministrant arma vel pecunias, vel alia subsidia;

d) omnes, qui in judicio in causa sanguinis *injuste* accusant, testes agunt, sententiam proferunt;

e) omnes, qui occisori se associant, ejus animum augendo.

6) Notandum vero est etiam in hoc crimine, non solam ignorantiam secundum restrictam quidem explicationem n. 1013 datam esse rationem ex-

cusantem, sed etiam gravem metum posse cooperantes ab irregularitate, imo aliquando ab ipsa culpa, excusare.

¹⁰¹⁵ Ad III. Quamquam non semper, si de homicidio sermo est, abortus comprehenditur: tamen ex Constitutionibus Sixti V. et Gregorii XIV. expresse statuta sunt poenae homicidarum, et nominatim praeter excommunicationem irregularitas in omnes, qui abortum procurant vel in eo cooperantur, si modo agatur de foetu animato. Hanc autem animationem videtur computare posse secundum rationem legum antiquarum canonicarum, quae post 40, resp. 80 dies a conceptione animationem per rationalem animam fieri sumebant. Quum enim recentes hac de re leges latae non sint, videtur omnis antiquae legis restrictio in odiosis retineri posse. — Adverte tamen e contrario, quamquam ex nova lege Pii IX. „Apostolicae Sedis“ excommunicatio ad solos „procurantes abortum“ restricta sit, neque amplius ad tantummodo cooperantes extendatur, ad hos tamen extendi irregularitatem, siquidem hujus poenae antiquitus latae mutatio facta non est.

¹⁰¹⁶ Ad IV. Quum in sacris canonibus mutilatio per „membri abscissionem“ declaretur: scriptores jam quaerunt, quid membri nomine intelligi debeat, atque communi consensu ita definiunt, ut membrum sit ea corporis pars, quae propriam habeat functionem, ut oculus, auris, manus, pes, non vero membrum, sed membri pars dicatur solus digitus vel digiti articulus, auricula et similia. — Ulterioris declarationis causâ nota: a) qui plurium digitorum abscissione manum alicujus hominis ad usum ineptam reddidit, censetur *mutilationem* commisisse; b) qui hominem caecum reddidit, non eruendo oculos, sed luminis acie privando, non censetur irregularis: S. Alphonsus n. 382; c) qui membrum aliquod (brachium, manum) ita laedit, ut illud inutile evadat, secundum Tamburini l. c. cap. 15 § 16 n. 24 non est irregularis; qui vero culpabiliter tale membrum inutile factum abscindit, fit irregularis: *ibid.* n. 37; d) qui per injuriam alterum plene castravit, censetur irregularis; e) qui vero hoc in seipso etiam ex parte tantum perfecit, ex ira vel indiscreto zelo (supponitur et cognitio et peccatum mortale), etiam irregularis est, sicut ille, qui sibi solum digitum abscindit: Tambur. cap. 8 § 2 n. 3—13, S. Alph. n. 365 et 380.

Ad V. Irregularitas illa, quae ex *dubio* homicidio oritur, secundum S. Alphonsum n. 347 *solos clericos* afficit, estque *partialis*, ita ut imponat solam obligationem a) abstinendi a celebratione et b) quaerendae dispensationis.

¹⁰¹⁷ Ad VI. Voluntarii homicidii notio ex iis, quae supra dicta sunt, satis per se clara est. Praestat hinc praecipuos modos *casualis homicidii* subicere.

1. Qui in rixa aliquem occidit vel mutilat, si animum occidendi vel mutilandi, etsi in ira, concepit, atque ex eo animo agit, sine dubio *voluntarium* homicidium committit; si vero intendit tantum percussorem eamque non letalem, attamen inconsiderantia, etiam graviter culpabili, necem intulit, homicidium *casuale* commisisse censetur.

2. Qui opus exercet, quod aliorum vitis periculum creet: nisi diligentiam sufficientem ad pericula avertenda adhibuit, irregularis est, quando

aliquis re ipsa est occisus vel mutilatus: v. g. qui in reparando tecto diligentiam non adhibet, ne immissis tegulis praetereuntes laedantur.

3. Qui opus propter pericula gravia *illicitum vel prohibitum* exercet, similiter ex probabili sententia tum tantum fit irregularis propter hominem praeter intentionem occisum vel mutilatum, quando debitam cautionem omisit: S. Alphonsus n. 387 cum Castropal., Laymann, Tambur., Sporer etc. contra Navarrum, Tolet, Suarez, qui eum irregularem esse contendunt, quantamlibet cautionem adhibuerit.

4. Medici aliique aegrotorum curam agentes, qui ex gravi incuria causa sunt, cur aegrotus moriatur, irregulares evadunt; similiter, qui causa sunt, cur membrum debuerit amputari.

5. Facilius etiam *clerici in sacris constituti vel religiosi*, si cum incisione vel adustione medentur, nisi alius peritus deest, irregulares fiunt, si re ipsa aegroti mors aut mutilatio secuta est. Nam communiter legem ecclesiasticam, quae illis clericis hanc medendi artem extra veram necessitatem prohibet, scriptores ita explicant, ut non tantum ille, qui imperitus temere hanc curam assumpserit, evadat irregularis, sed etiam ille, qui de cetero peritus sit neque gravem commiserit incuriam: S. Alphonsus n. 384. — Quamquam Tamburini l. cit. cap. 15 § 4 n. 9—13 dicit, probabiliter etiam in clerico requiri, ut contra artem medicam vel chirurgicam peccaverit.

6. Si quis committit adulterium in iis circumstantiis, ut *facile* crimen notum fieri possit marito, isque probabiliter praevideatur insurgere in adulterum vel in adulteram suam uxorem: adulter irregularis evadet, si 1) uxor adultera occisa vel mutilata fuerit, 2) adulter propter defensionem maritum occiderit vel mutilaverit. Cf. S. Alphonsum n. 388 et lib. 3 (al. 4) n. 398, Tambur. l. c. cap. 15 § 5.

7. Alioquin ille, qui in defensione sua aut alterius innocentis servat moderamen inculpatae tutelae, ex aggressoris occisione non fit irregularis, ut omnes fatentur. Neque ille irregularis evadit, qui ita egit propter libertatem, pudicitiam, bona temporalia juste defendenda: S. Alphonsus n. 389 cum Suarez, Less., Tambur., Elbel etc. contra Laymann, Sporer et alios.

Caput III.

De irregularitatibus ex defectu singillatim consideratis.

Defectus alii sunt, qui *naturâ suâ* irregularitatem afferunt, i. e. ¹⁰¹⁸ incapacitatem exercendi muneris sacri, alii, qui ex natura sua quidem fundamentum praebent indecentiae, sed qui, ut jure excludant a susceptione vel exercitio ordinum, ab ecclesiastico legislatore debuerunt pro impedimentis constitui. Omnes hisce versiculis memoriae juvandae causa continentur:

„Natales, animus, libertas, corpus, et aetas,
Non bigamus, lenis, nec mala fama notet.“